

EDEBİYAT ELEŞTİRİSİ
EDEBİYAT ÜZERİNE DENEMELER

FOL® 147

© MAK GRUP MEDYA PRO. REK. YAY. A.Ş.
SERTİFİKA NO: 44396

EDEBİYAT 15
KURAM VE ELEŞTİRİ 03

EDEBİYAT ELEŞTİRİSİ –EDEBİYAT ÜZERİNE DENEMELER–
BENEDETTO CROCE

ÇEVİREN: ŞENNUR BAKIRTAŞ

ÖZGÜN ADI: *ESSAYS ON LITERATURE AND LITERARY CRITICISM*

EDİTÖR: EBUBEKİR DEMİR
YAYINA HAZIRLAYAN: KADİR GÜLEN
REDAKSİYON: H. DERYA KILIÇ
GÖRSEL YÖNETMEN: NURULLAH ÖZBAY
GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA: TAVOOS

ISBN 978-625-7307-49-9

BASKI: AYRINTI BASIM YAY. VE MAT. HİZ. SAN. TİC. A.Ş.
MATBAA SERTİFİKA NO: 49599

1. BASKI: OCAK 2022

İLETİŞİM ADRESLERİ
CINNAH CD. KIRKPINAR SK. 5/4
06420 ÇANKAYA ANKARA
TEL.: 0312. 439 01 69
www.folkitap.com
bilgi@folkitap.com
siparis@folkitap.com
www.twitter.com/folkitap

EDEBİYAT ELEŞTİRİSİ
EDEBİYAT ÜZERİNE DENEMELER

BENEDETTO CROCE

ÇEVİREN
ŞENNUR BAKIRTAŞ

BENEDETTO CROCE

Pescasseroli'de doğdu (1866). Sıkı bir Katolik eğitime tabi tutuldu. Anne baba ve kızkardeşini bir depremde kaybetti (1883). Roma ve Napoli Üniversitelerinde edebiyat, tarih ve felsefe eğitimi gördü. Napoli Üniversitesinde profesörlük ve iki kez devlet bakanlığı yaptı. 1903 yılından itibaren *La Critica* dergisini çıkardı. Napoli'de öldü (1952).

Başlıca eserleri: *La storia ridotta sotto il concetto generale dell'arte* (1893); *Materialismo storico ed economia marxist* (1900); *Ifade Bilimi ve Genel Linguistik Olarak Estetik* (1902). *Logica come scienza del concetto puro* (1905); *La filosofia di Giambattista Vico* (1911).

ŞENNUR BAKIRTAŞ

Trabzon'da doğdu (1985). Atatürk Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı (2007) mezunu. National Chung Hsing University Tayvan'da Çince yaz okulunu başarıyla tamamladı (2006). İngiliz Dili ve Edebiyatı alanındaki yüksek lisans çalışmasını, YÖK bursuyla gittiği University of Leeds, İngiltere'deki araştırma dönemiyle tamamladı (2010). Avrupa Komisyonu tarafından desteklenen İtalya'nın Roma kentindeki Glottodrama kursuna katıldı (2012). Sömürge Sonrası Edebiyat çerçevesinde Salman Rüşdi ve Abdulrazak Gurnah eserleri üzerine yaptığı doktora çalışmaları sırasında, Tübitak bursiyeri ve ziyaretçi araştırmacı olarak İngiltere'de bulunan University of Kent'e 2021'de Nobel Edebiyat Ödülünü kazanan Prof. Dr. Abdulrazak Gurnah danışmanlığında kabul edildi (2015-2016). Alanında birçok ulusal ve uluslararası bildiri ve yayını bulunmaktadır. Hâlen Atatürk Üniversitesi'nde kurucularından olduğu Mütercim Tercümanlık Bölümü'nde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır.

İÇİNDEKİLER

DERLEYENİN NOTU	11
1	
HOMEROS: BAZI KLASİK DEĞERLENDİRMELERİN MODERN BİR YORUMU	13
2	
TERENTIUS	21
3	
LUCRETIUS VE VIRGILIUS	51
4	
VIRGILIUS: AENEAS'IN DİDO'YLA YÜZLEŞMESİ	69
5	
DANTE'NİN ŞİİRLERİNDE KARAKTER VE BÜTÜNLÜK	80
6	
DANTE: İLAHİ KOMEDYA'NIN SON KANTOSU	89
7	
PETRARCA	101
8	
LUDOVICO ARIOSTO: UYUMUN GERÇEKLEŞMESİ	118
9	
SHAKESPEARE'İN ŞİİR DUYGUSU	136

	10	
SHAKESPEARE'İN SANATI		150
	11	
CORNEILLE'NİN İDEALİ		164
	12	
GOETHE'NİN <i>FAUST</i> 'U: BİLGİÇ WAGNER		181
	13	
MARCEL PROUST: ÇÖKMEKTE OLAN BİR TARİHSELÇİLİK ÖRNEĞİ		190
	14	
POE'NUN ŞİİR ÜZERİNE DENEMELERİ		198
	15	
IBSEN		205
	16	
İNGİLİZ CİZVİT ŞAİR GERARD MANLEY HOPKINS		219
	Ek	
CROCE'NİN EDEBİYAT ELEŞTİRİSİ M. E. MOSS		248
DERLEME ÜZERİNE NOTLAR		310
	DİZİN	313

DERLEYENİN NOTU

Yıllar önce Benedetto Croce'nin felsefesi üzerine çalışmaya başladığımda, İtalya'daki hocam bana onun düşüncesinin önemli bir kısmının felsefi görüşlerinde değil, edebiyat eleştirisinde olduğunu söylemişti. Croce'nin estetik olanı estetik olmayandan, şiirsel olanı şiirsel olmayandan ayıran bu yazılarında çok değerli katkıları vardır. Onun edebiyat eleştirisine karşı açık ve esnek tutumunun aslında canlandırıcı, zaman zaman da ilham verici olduğunu kabul ediyorum. Denemeleri keskin, makul imgelerle dolu ve denemelerinin özgün bir kalitesi var. Felsefi prensiplerinin yanı sıra tabii ki.

Aşağıdaki denemeleri seçimim Croce'nin edebiyat eleştirisindeki farklılıkları ve çeşitliliklerini ortaya koyma isteğiyle şekillenmiştir, ama yine de iyi eğitilmiş İngilizce okuyucularına yabancı olmayan konuları ele alan parçalara da yer verilmiştir. Croce'nin tartışmaları okuyucunun bir noktaya kadar alıntılanan eserlere ve onlar hakkında yapılan eleştirel yorumlara aşına olduğunu varsayar. Bu denemeler, örneğin "Poe'nun Şiir Üzerine Denemeleri", Croce'nin uygulamaya konan edebiyat eleştirisi prensipleriyle birlikte olgun sanat teorisini iyi bir şekilde ortaya koyar.

Croce'nin makalelerini seçip İngilizceye çevirdikten sonra, en iyisi bunları konularına göre kronolojik sırayla düzenlemek gibi geldi bana. Bu düzenleme, konuları Antik Yunan epiginden Poe'nun denemelerine kadar farklı konuları içerdiği için, Croce'nin ele aldığı çok çeşitli konulara bir bütünlük algısı sağladı. Listelemem ayrıca Croce'nin akım, tür ve ideoloji kavramlarından ziyade aşağı yukarı kronolojik olan düzenleme metotlarına da uydu.

2
TERENTIUS

Romalı eleştirmenler, Terentius'u zayıf olmakla, yani 'kuvvetten' ya da 'bir komedi yazarının gücünden' yoksun olmakla eleştirdiler. Sezar'a¹ atfedilen bazı ünlü dizelerde dile getirilen şey budur. Dil bilgini Volcatius Sedigitus'un bu türde yazan şairler arasında Caecilius'u birinci, Plautus'u ikinci sıraya koyarken Terentius'u ancak altıncı sıraya koymasının nedeni belki de budur. Sezar'a atfedilen bu dizelerin yazarı, Terentius'un zarif (*lenibus*) ya da seçkin yazılarına (*scriptis*) komedi unsuru² ekmediği (*adiuncta*) için muteber bulunmadığından (*despectus*) ve Menandros taklidi³ (*dimidaitus Menander*) olarak kaldığı için Yunanlara denk görülmediğinden şikâyet ediyordu. Yazar, sevgi ve sempati dışında Terentius için iç çekiyordu "Ve ah!" ve dahası yas tutuyordu:

¹ Son zamanlarda, bu dizeler daha çok Cicero'ya atfedilmiştir; bkz. Hermann, Musée belge, 34: 243 ff.; G. de Sanctis, Riv. di filol. classica, s. 10 (1932): 330-331; Ferrarino, *Studi ital. di filol. Classica*, (Florence, 1939): 51-58; ama akla yatkın argümanlarla karşıt bir durum için bkz. *Studi*'nin aynı cildindeki G. Perrotta: 111-125.

² Modern baskılarda vis'den sonra virgülün koyulup koyulmaması ve comica'nın virtus ile birleştirilip birleştirilmemesi önemli değildir. Çünkü burada mantık hâlâ Terentius'un bir komedi yazarı olarak gücünü inkâr etmek olacaktır. Terentius'un genel olarak güçten yoksun olduğu ve 'duyguyu güçlü bir şekilde karıştırmadığı' yorumunu dâhil etmiyorum (Tamagni-D'Ovidio, *Storia della letter, latina*, s. 331) ya da Leo'nun dediği gibi (*Gesch d.rom. Liter.*, I [Berlin, 1913], s. 253-254), "Terentius bir yarı-Menandros: İyi dili seviyor, ama nazik üslubu güçten yoksun. Bu nedenle, etkileyici kalitesi, Yunan komedisinin kalitesinden daha düşüktür." Sezar'a bu kadar çok çelişkili ifadeyi atfetme konusundaki isteksizliğimi itiraf ediyorum (Terentius, iyi bir dilin basit bir kùltivatörüdür; ruha dokunan, ancak şiirsel gücü olmayan bir şair vb.).

³ Atina yeni komedyasının en önemli temsilcilerinden olan Antik Yunan oyun yazarı. (Çev.)

3 LUCRETİUS VE VIRGILIUS

3.1. Evrenin Yapısı

Lucretius'un *Evrenin Yapısı* ve Vergilius'un *Georgics*'i çoğu zaman çift kutuplu ve antitetik bir karşıtlık üzerinden mukayese edilip zıt konumlara yerleştirilmiştir: Vergilius genellikle daha hakiki bir şiirselliğin sahibi olarak değerlendirilmişse, Lucretius'un şiirsel sağlamlığını tercih eden ve bu bakımdan *Georgics*'in enerjisi ve değeriyle ilgili şüpheler uyandıran bazı eleştirmenler de olmuştur. Belki de bu karşılaştırmayı ve koşullarını daha kesin bir biçimde değerlendirmek adına meseleyi yeniden ele almak faydalı olacaktır.

Modern eleştirinin önemli kurucularından ve temsilcilerinden biri olan Giambattista Vico, gerçekten *De Rerum Natura*'nın şiirsel bir niteliğe sahip olduğunu reddederken, *Georgics*'in şiirsel bir niteliğinin olduğunu kabul etmiştir. Nitekim Lucretius'un şiirini şu şekilde değerlendirmiştir: "Kitaplarında şiirsel giriş ve birkaç bilinen arasöz dışında kalan –örneğin annesini kaybeden hassas düvenin eşsiz duygusal tanımında ve Atina vebasını anlattığı eşsiz bölümde– fizik konularını, bir Latin doğa felsefesi okulunda öğretilenden farklı olmayan bir tarzda ele alır." Buna karşılık *Georgics*'in kırsal zanaatı 'şiirsel olarak'¹ ele aldığını söyler.

Gerçi Lucretius'un şiirlerindeki anlam ve genel eğilim didaktik olsa da, aynı zamanda bu şiirler güçlü bir biçimde derin duygularla doludur. Tutkulu ya da duygusal öge hiçbir

¹ Fracastoro tarafından yapılan bir *Sifilis* çevirisinin (1731) önsözünde (*Opere*, VII, *Scritti vari*, ed. Nicolini, s. 46).

DİZİN

A

Abrotonon 33, 39
Accius 99
açıklık 263
Adelphoe 30, 46, 50
adil sosyal koşullar 136
Adone 130
Aeneas 69, 70, 71, 72, 75, 76, 77, 79, 207
Aeneid 63, 70, 72, 76
Aeneis 257
aforizma 48, 188
Agamemnon 16, 57
Agnes 207, 212
ağıt 102
ahenkisizlik 258
ahlak 19, 29, 87, 137, 138, 148, 170, 183,
190, 200, 209, 216, 221
ahlakçılık 35
ahlaki yaşam 190, 202
ahlaksızlık 41, 63, 139
Ainslie, Douglas 252, 284
akıl 110, 115, 116
Alcina 128
alegori(ler) 61, 83, 188
Alexandrine 62
Alfonso 228, 248
algı 215, 258, 275
Alidor 179
Allmers 206, 209, 213, 214
Allmerses 210
Alman: ~ idealizmi 267; ~ tarih felsefesi
207
Almanya 222
Bayan Alving 210, 218
Amaranthe 179
ampirik bilimler 249
analitik: ~ felsefeler 279; ~ psikoloji 280,
281
analoji 142
Andria 31, 43, 50
Andromache 16
Andromeda 236
Andros 37, 43
Angelica 127
Angelique 180

Angelo 161, 248, 249, 250, 290
Anglikanizm 144
annelerin krallığı 92
anomali 289
anti Aeneas edebiyatı 69
Antigone 69
Antik: ~ çağ 18, 27, 50; ~ sahne 28; ~ sanat
20; ~ tarihler 183; ~ yapılar 249; ~ Yu-
nan 11, 21; ~ Yunan epiği 11
anti kahraman 274
Antiphila 41
anti tarihselcilik 196
Apollodorus 24, 28, 34, 42
Apollon 27
Aquinas, Thomas 202, 224
Arcadian 236
argo 99
Ariosto 27, 118, 119, 120, 121, 122, 123,
124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131,
132, 134, 135, 139, 140, 141, 145, 252,
263
Ariostophile 130
Aristides 57
Aristoteles 13, 70, 87, 266, 275, 276, 277,
279
arkadaş 16, 37, 125, 133, 179, 223
Arnold, Matthew 217, 230
Madam Arnoux 108, 109
arzu(lar) 94, 96, 103, 107, 114, 125, 136,
169, 181, 184, 194, 208, 216
Astolpho 131, 133
Aşil 15, 16, 17, 19
aşk: ~ tanrısı 208; ~ yanılması 260; ~ın
yanılması 54
Atellan 24
ateş 94, 147, 217
Atina 37, 51
atonik heceler 204
Attila 166, 168
Augustus 166, 177
Avrupa edebiyatı 28
Aydınlanma 23

B

Babbitt, Irving 203, 263, 265, 283

Bacchis 37, 38, 39, 40, 41
Baconian 183
bakire 93, 97, 98
Balfour 284, 285, 288
de Balzac, Jean Louis 173
Banquo 153
Barnardine 161
Barnes 289
Barok 42, 173, 236
başkaldırı ruhu 42
Baucis 108
Baudelaire 72
Baumgarten 203, 280
Bay Balfour 284
Beardsley 282, 283
Beatrice 93, 97
beden(ler) 54, 60, 85, 109, 117, 152, 154, 194
belirsizlik 284
benlik sancısı 199
Berchet, Giovanni 86
Berenice 71
Bergson 191, 196, 197; ~ felsefesi 191
Saint Bernard 93, 97, 98, 276
Bernick, Consul 210
betimleme(ler) 251, 271
Bibbiena 24
Bignone 61, 75
bilgelik 116, 146, 173, 183, 215, 237
bilimcilik 263
bilinç 81, 86, 138, 255, 264, 266, 267, 269, 271, 281; -in dört temel ifadesi 264
bilinçlilik 269
bilişsellik 80, 91, 251, 269
Monsenyör Bindi 41, 42
Bireno 69, 70
Bjornson 35
Boccaccio, Giovanni 42
Boccalini 202
Boileau 129
Bologna 62
Bonaparte 174
Borkman, John Gabriel 206, 208, 210, 215, 216, 217
Borromeo, Carlo 50
Bosanquet 289
Botero 173
Bradamant 120, 131
Bradley 289
Brand 207, 208, 210, 211, 212
Brandimart, Orlando 120, 124, 133, 266
Bridges, Robert 220, 222, 223, 246, 247
Briseis 15

Brooks, Cleanthe 282, 283
Bruno, Giordano 55, 146, 147, 184, 185
Bryant 202
Bucconi 24
burjuva 23, 78, 179
büyük: ~ Corneille 164; ~ Corneillean dörtgeni 177; ~ edebiyat 248, 264
Byron 211

C

Caecilius 21, 50
Calder heykeli 259
Calepino 185
Campanella, Tommaso 55, 117, 147
canlılık 51, 129, 174, 178
Canzoniere 105, 117
Captivi 48
Caravaggio 141
Carducci, Giosue 102, 249
Carlyle 244, 285, 286, 287
Carolingian 86
Carracci 141
Carystus 34
Cassio 154
Castiglione, Valeriano 173
de Castro, Guiilen 176
Cather, Willa 262
Cavalcanti 87
cennet 93, 201, 266
Charisius 33, 36, 39, 40
Charron 146
Chateaubriand 155, 276
Chimene 176
Chinol, Elio 198
Christi, Ratio 227
Chrysis 37, 43, 45
Cidian 176
Cinna 166, 174, 177
cinsel aşkın istikrarsızlığı 54
claritas 250
Claudio 161
Clitandre 175
Coleridge 157, 163, 202, 256, 290
Collingwood 249, 284
Columella 64
Comfort, Carrion 240
Conrad Aiken 282, 288
Constance 86
Corday, Charlotte 174
Cordelia 154
Coriolanus 161
Cornucopia 185
Correggio 141

- Creon 69, 70
 Crescenzi, Pietro 64
 Cymbeline 161
- D
- D'Annunzio, Gabriele 249, 263
 Dali, Salvador 258
 Danai 56
 Dantisti 96
 darlık 49, 56, 163
 Davanzati 64
 Demea 47
 deneysel metotlar 289
 Descartes 147, 173, 174, 195
 Desdemona 69, 127, 154
 determinizm 173, 190
 Dewey, John 283, 287, 288, 289, 290
 didaktizm 19, 64
 Dido 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 257
 dil 21, 26, 63, 164, 230, 249
 dinî: ~ yaşam vizyonu 18; ~ tutuculuk 279
 Diphilus 24
 Dixon 219, 221, 222, 230, 246
 diyalektik 116, 123, 148, 152, 176
 doğa: ~ duygusu 87, 127; ~ felsefesi 51; ~ tasviri 275; ~ teorileri 269; ~nın hayatı 63; ~nın tutarlılığı 258
 doğallaştırma 125
 doğrulanabilirlik 271
 doğruluk 196, 251
 Dolci, Carlo 141
 Donno, Daniel J. 132, 229
 Dossenni 24
 Duns 224
 duygu 142, 259
 duygusal: ~ evrensellik 268; ~ ifade biçimi 253; ~ nitelik 275; ~ yakınlık 41
 duygusallık 87, 141, 229
 dualizm 13, 141, 157
 düşünlem 256, 257
 düşünce tarihi 270
 düzenleme metotları 11
- E
- edebî: ~ bakış açısı 261; ~ tür(ler) 274, 275
 edebiyat 61, 246, 248, 276; ~ eleştirisi 11, 12, 24, 75, 123, 200, 249, 251, 259, 272, 277, 278, 279, 282, 291; ~ eleştirileri teorisi 253; ~ eleştirisi prensipleri 11; ~ eleştirisi örnekleri 211
 eğilim 26, 35, 153, 169, 173
 Einstein 191; ~ fiziği 191
- ekonomik eylem 269
 eleştirel yorumlar 11
 Eliot 259, 265
 Ellida 205, 209, 210
 Emerson 163, 198
 entrika 14, 50, 73, 175, 178
 epigramlar 162
 epik mimesisi 13
 Epitrepontes 29, 33, 34, 35, 39, 48
 Erasmus 50, 146, 184
 erdem 106, 137, 139, 158, 185
 Ergasilus 48
 eril egolar 41
 Essex 144
 estetik: ~ bütünlük 269; ~ form 250; ~ gelişim tartışması 12; ~ hayalgücü 257; ~ ifade 250, 255, 264, 274; ~ ifadenin doğasının büyük tasviri 250; ~ kavramlar 271; ~ sevgi 12; ~ teorisi 12, 255; ~ zevk 284
 eşitlik 129
 ethos 80, 84, 85
 etik 18, 35, 45, 81, 86, 136, 137, 145, 161, 211, 215, 264, 265, 282, 288
 Eunuchus 31, 41, 45, 48, 50
 Euripides 23, 25, 57
 Eyolf 210, 214
- F
- fahişelik 37, 42
 Falstaff 162
 fantastik sapmalar 138
 farklılığının tanınırlığı 274
 fatalizm 190
 felsefi: ~ meditasyon 238; ~ düşünce 265; ~ eleştirisi 12; ~ görüşleri 11; ~ kavramlar 290; ~ prensipler 11
 Fiore 75
 Fitton, Mary 143
 Flaubert 71, 110, 244
 Flordelice 133
 Flordespine 122
 France, Anatole 186, 195
 Francesca 87, 127
 Frederic 108, 109, 281
 Fronde 173
 Furioso 124, 126, 128, 129, 130, 131, 132, 134, 135, 140
- G
- Galiani, Abbe 97, 256
 Galileo 126, 184
 gayrişahsılık 142, 152

gelenek(ler) 42, 119, 174, 195
genetik duygusallık 287
Genovese, Liceo 249
Geothe 116, 286, 287
gerçeklik 103, 130, 154, 251, 289
Gervinus 137, 146
Giorgione 141
Giotto 97
Giraldi 130
Gismondo 131
Glasgow 230
Gloucester 161, 256
Glycera 33
Gnatho 48, 49
Goethe, Wolfgang 12, 57, 92, 93, 116,
127, 142, 183, 184, 185, 186, 192, 211,
215, 263, 277, 285, 286
Gozzi, Carlo 123
göç 37
Gracian 173
Gravina 31, 202
Greene 144
Gretchen 210
Grimm, Jacob 87
Guernica 258
Guido 141, 264
güzellik 28, 55, 95, 110, 160, 163, 175,
202, 203, 209, 234, 245, 286
Gynt, Peer 207, 208, 210, 211, 212

H

Hack, Roy 288
Hamberg 62
Harris 162, 248
hatırlatıcılık 234
Haymatlos 237
Hazlitt 138
Hecyra 23, 29, 34, 37, 47, 50
hedonizm 284
Henry IV 160
Henry V 161
Henry VI 160
Herbart, Johann F. 261
Herder 142
Hieronimo 160
hikâye(ler) 19, 28, 30, 32, 48, 79, 80, 119,
131, 134, 154
hipotez 28, 36
Hippolytus 71
his 162, 210, 251, 259, 260
Hjordis 208
Homeros 13, 14, 15, 17, 25, 32, 136, 250,
275

Homunculus 188, 189
Horne 202
Hristiyan Reformasyon 145
Hristiyanlık 93, 144, 145
Huarte 146
hukuk 62
von Humbolt, Wilhelm 262
Hume 129

I

Iago 69, 70
ıllımlılık 159, 160
Imitatio 178
Iphianassa 56, 57
Isabel 127, 132, 134

İ

içerik 89, 96, 129, 130, 150, 203, 250,
251, 252, 269, 274
ideoloji 11
ifadeler 63, 69, 95, 176, 251, 254, 273
iktidar: ~ iradesi 165, 166; ~ isteği 174
ilahî irade 76, 80
imge(ler) 11, 25, 55, 59, 63, 82, 87, 96,
103, 116, 133, 136, 141, 142, 172, 218,
220, 223, 250, 255, 256, 257, 258, 261,
262, 268, 269, 271
imgelem 65, 79, 83, 103, 253, 259, 277
insan: ~ bilinci 261; ~ ruhu 63, 86, 128,
147, 201, 250, 251, 257, 265, 272, 273,
289
insanlığın duyguları 266
irade 16, 70, 75, 76, 78, 80, 81, 82, 138,
165, 166, 167, 168, 170, 174, 175, 208,
273
ironi 90, 92, 119, 123, 126, 130, 140, 153
iyi: ~ edebiyat 277; ~ toplum 192
izlenim ifadeleri 251

J

jest(ler) 95, 119, 132, 156, 166, 217
Saint Jerome 32
St John 124
Joyce, James 262
Jusserand 155
Juvenal 55, 260
Jüpiter 185

K

kader 17, 38, 75, 80, 142, 145, 153, 167,
174, 274
Kant 35, 173, 200
Kantçılık 251
kartezyen 195, 196

- Katolisizm 144
 kavramsal problem 35
 kayıtsızlık 30, 158, 194
 Keats 244
 Kerkenez 234
 kesinlik 81, 82, 126
 Klein 176
 Kleopatra 165
 komedyalar 21, 28, 29, 32, 35, 36, 43, 49, 50
 kompozisyon 62, 27, 29, 223, 229; ~ felsefesi 204
 kozmik: ~ bütünlük 261, 262; ~ karakter 264, 269; ~ nitelik 266; ~ sanat 266
 kozmos 261, 262, 264, 269
 kötümserlik 84
 Kreysig 137
 Kutsal: ~ söz 108; ~ üçlü 93
 kültür 147, 197, 266
 Kyd 160
- L
- Laelius 27, 31, 57
 Laertius 14
 Lafaye 34, 42
 Landino, Cristoforo 97
 Lanson 164
 Lasserres 203
 Latin edebiyatı 50
 Laura 102, 107, 108, 109, 114
 Laynez, Diego 176
 Le Cid 175, 176, 177
 Leibniz 203
 Lemaitre 164, 171, 173
 Leonardo 82, 122
 Leopardi, Giacomo 55, 100, 128, 136, 254
 Levi, Giulio 12
 Lipsius, Justus 173
 lirik: ~ karakter 151; ~ nitelik 259
 liriksellik 56
 lirizm 186
 XIV. Louis 71
 Lovborg, Eilert 217
 Loving, Pierre 286
 Lucretius 51, 52, 53, 55, 56, 57, 58, 60, 68, 257, 260, 264
 Ludwig, Otto 141, 150, 151, 152
 Del Lungo 90
 Luther 173
 Lycaon 16, 17
- M
- Macci 24
 Macduff 153
 Machiavelli 22, 24, 125, 146, 171
 Macmillan 248, 250, 253, 280
 Mallarme, Stephane 234
 Mallorca 227
 Mancini, Maria 71
 Mandragola 22, 23
 mantık 215
 Manzoni 148, 173
 Marchesi 56, 58
 Margeret 127
 Mariana 173
 Marksizm 279
 Marlowe 144
 Marphisa 120
 Mars 60
 Marullo, Michele 60
 Maurras 203
 Maximus, Valerius 24
 Mazzini 162
 Medoro 125, 132
 mekân 28, 152, 251
 melankoli 45, 87, 107, 128, 200
 Menander 21, 22, 24, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 42, 46, 47, 49, 50
 Mencken, Hanry 266, 285, 286
 Menedemus 46
 Menelaus 16
 meraklı canavarlık 99
 Meryem Ana 93
 metafizik 93, 123, 146, 195, 264, 268, 282, 289
 metafor(lar) 63, 82, 125, 152, 257
 methiye 119
 metrik deneyler 247
 Miller, Arthur 276
 Miller, Jonathan 273
 Milton 229, 244, 246
 Minerva 131
 mitler 19
 mitoloji 92
 mizahçılık 123, 140, 152
 mizatropi 84
 Mocchino 75, 76
 modern: ~ duygular 19; ~ edebiyat 24, 263; ~ eleştirisi 51; ~ felsefe 148; ~ roman 191; ~ toplum 173
 modernlik 85
 Moliere 178
 Mondrian, Piet 259
 Monet, Claude 255
 monografiler 284
 monolog 212, 213

Montaigne 30, 31, 60, 83, 146
Monti, Vincenzo 25
Moses 236
motif 61, 119, 141, 157, 223, 252, 264
mucize 146, 205
Muhammed 163
Muratori 102, 110
Musevi 145
mutlak 180, 205, 209, 212, 262, 272, 276

N

Napoli 23, 29, 249, 280
Nathan, George Jean 286
natüralizm 251
Naude 173
Nereids 99
nesnellik 15, 82, 142
Nestor 16
neşe 33, 39, 87, 88, 145, 241, 242
Newbolt, Henry 288
nicel karmaşıklık 262
nicelik 204
Nicodemus 188, 189
Nietzsche 55, 165, 174
niyet 51, 157, 228
Nora 35, 205, 209, 210, 212, 215, 216
Norman 173, 260, 265, 266, 288

O

O'Neill, Eugene 274
Obermans 87
Odesa 13, 14, 18, 19, 20
olay örgüsü 28
olgun sanat teorisi 11
olgusalçılık 262
Omphale 48
organik bütünlük 251, 258, 259, 266, 269
Orsini, Gian 280
Ortaçağ 50, 55, 85, 86, 87, 89, 99, 146,
147, 148, 162, 175, 224; ~ edebiyatı 55;
~ felsefesi 89, 146
otonom 138, 249; ~ sanat kavramı 249
Ottone 131
oyunsallık 119

Ö

ölçü 26, 55, 116, 152, 246, 269
ölümsüzlük 17
önyargı 291
öncül sentez 261
özgünlük 24, 25, 26, 175
özgür 15, 44, 55, 89, 119, 205, 209, 245
özlü lirik 110

özne 176, 268, 269, 270, 271, 272, 274

P

pagan 41, 145
Pamphila 48
Pamphilus 37, 38, 39, 40, 41, 43
pantomim 24
panteizm 147
Paolozzi, Ernesto 100
Papirüs 29
Pappi 24
Parmeno 45, 46, 49
Parnassus 122
Pasquale 31, 34, 35, 49, 248
pastoral mutluluk 205
pathos 52, 80, 84, 85
Patmore 222
Patroclus 15
Pellegrini, Matteo 173
Penticone 131
Pepper 289, 290
Pepper, Stephen 289, 290
Petrarca 32, 50, 101, 102, 104, 105, 108,
110, 117, 136, 266, 267
Phaedria 41, 42, 45, 46, 49
Pharsalian 189
Philotis 40, 41
Philumena 48
Picasso, Pablo 258
Piccoli, Raffaello 288, 290
Pistelli 90
plastik sanatlar 289
Platen 162, 163
Platon 14, 251, 261
Plautus 21, 24, 26, 31, 32, 48, 50
Plutarch 174
Poe, Edgar Allan 11, 198, 199, 200, 201,
202, 203, 204, 250
Polemon 14
Polihimnio 185
Polyeucte 177, 178
Polyphemus 57
post-Rönesans 172
Prejudcies 285
Priam 16, 19
problem sanatı 215
Proficiscere 134
Protestanizm 144
Proust, Marcel 191, 192, 193, 194

Q

Qomento, Otting 83

- R
 Rabelais 123
 Racine 25, 57, 71, 165
 Randal, Felix 235
 Ransome 204
 Rascoe, Burton 287
 Rentheim, Ella 217
 rıza 48
 Ribadeneyra 173
 Ribera 141
 Richardetto 122
 Rio 144
 Rita 206, 209, 213, 214
 ritim 12, 55, 62, 105, 121, 123, 133, 140,
 165, 230, 246, 266, 269
 ritmik deneyler 247
 Rodogune 165, 167, 174
 Rodomont 134
 Rodrigue 176
 Rodriguez, Aziz Alphonsus 227
 Rogero 131
 Rollo 173
 Roma 29, 30, 34, 77, 79, 172, 219, 239
 roman 31, 50, 108, 249, 286
 romantik: ~ çöküş 249; ~ indirgeme 263
 romantizm 29, 87, 263
 Rosmer 206, 209, 210
 Rosmersholm 212, 215
 Rousseau 78
 Rönesans 12, 23, 24, 68, 86, 97, 145, 147,
 163, 170, 172, 174, 176, 201, 269, 280
 Rubek 206, 208, 210, 217
 ruh felsefesi 203, 250
 Rümelin 156, 157
- S
 saf: ~ kavram 273, 274; ~ irade 165, 166; ~
 lirik 62, 110; ~ sanat kavramı 270
 Sainte-Beuve 175
 De Sanctis 22, 23, 25, 108, 134, 122, 127,
 128, 203, 249, 250, 267, 279
 Samson 229
 sanat: ~ in evrensel niteliği 270, 282; ~ in
 niteliği 272; ~ in özü 83; ~ in sonsuzluğu
 261; ~ in varlığının saf ve spontane estetik
 formu 250; ~ in ve yüklem in evrensel do-
 ğası 271; ~ nesne niteliğinin kalitesi 270
 sanatsal: ~ gerçek 263; ~ ifadenin Bütünlü-
 ğü 261; ~ temsil evreni 261; ~ tutarlılık
 258; ~ yaratı 274; ~ yaratıcılık 159
 Sansonet 133
 Schellingian 147
 Schiller 162, 163, 211
 Schlegel, August Wilhelm 25, 26, 136,
 171, 175, 177
 Scipio 27, 31, 57, 173
 Scott, Walter 244, 249
 seçkinlik 273
 Sedigitus, Volcatus 21
 Seillieres 203
 seks komedyası 32
 sembolizm 151
 Sezar 21, 236
 sezgi 91, 196, 197, 199, 203, 250, 251, 253,
 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261,
 262, 264, 267, 268, 269, 270, 272, 283
 sezgisellik 91
 Shaw, George Bernard 276
 Shylock 151, 162
 sıkıcı ruh 87
 sınıf(lar) 272, 274, 275, 277
 sınıflandırma 52, 56, 62, 273, 274, 275,
 284; ~ bilimleri 52; ~ yargıları 273
 Sibyl 96, 237
 Signorelli 23, 29
 Silvia 128
 sınır uyarımı 202
 sivil zevk 86
 siyaset 146, 148, 169, 172, 174
 siyasi trajedi 177
 skolastik teoloji 90
 Soderini 64
 Sofokles 14, 276
 Solveig 210
 somut evrensellik 262
 Sophocles 70
 sosyal: ~ idealizm 146; ~ reformlar 290
 soyut bilimler 251, 262
 soyutlama 79, 81, 104, 185, 268
 sözde: ~ kavram(lar) 272, 273, 274, 275,
 277, 284; ~ yargılar 272, 273
 Speroni 129
 Spinoza 147, 173
 Spirito, Ugo 267
 Steadman, John 62
 Stendahl 174
 Stockmann 212
 Stuart, Mary 144
 Suetonius 30, 32
 Sulzer 129
 sükunet 231
 Swinburne 244
- Ş
 şiir: ~ in gerekçesi 204; ~ in mantıksal do-
 ğası 267
 şiirsel: ~ ilke 204; ~ motifler 223; ~ par-
 çalar 244
 şiirsellik 29, 35, 61, 62, 94, 128, 156, 176,
 259

şövalyelik 119, 131, 175, 183

T

Taciteans 172

Taine 138

taklit 25, 28, 29, 62, 104, 138, 151, 249, 275

tarama metodu 204

tarih 125, 146, 196, 215, 280

tarihsel: ~ anlam 172; ~ oyunlar 160

tarihsellik 146, 195

tarz 79, 118, 119, 287

Tasso, Bernardo 14, 129, 131

Tasso, Torquato 131

temsil 90, 177, 212, 258, 266

Tennyson 244

teoloji 95, 145

tercet(ler) 105, 106, 107, 108, 234

Terentian 48

Terentius 32, 42

Teslis 83

Tesman, George 183, 218

Thais 41, 42, 45, 46, 48, 49

Thaiso 45

Theseus 159

Thraso 42, 48, 49

Timon 161

Timorumenos, Heauton 41, 46, 50

tiranlık 180

Tithonus 88

Titian 141

tiyatro 14, 27, 29, 146, 164

Tolstoy 136, 156, 274

toplum 220, 221

totaliteryanizmler 200

trajedi 13, 14, 15, 17, 19, 23, 25, 64, 79,

99, 134, 142, 149, 150, 157, 165, 166,

174, 175, 177, 184, 195, 200, 202, 248,

273, 274, 275, 276

Trissino 129

Trolius 161

Turgenev 163

tutku 45, 47, 54, 55, 61, 73, 77, 104, 110,

117, 138, 146, 151, 160, 166, 170, 178,

211, 257, 263

U

Ulrici 137, 146

Ulysses 19, 161, 262

uyum 118, 126, 135

uyumsuzluk 173, 258

Ü

üslup sanatı 224

V

Valery 196

Valkyrie 182

Varro 30, 50, 64

Venus 54, 58, 59, 60, 61, 71

Vettorini, Pier 64

Vico, Giambattista 51, 57, 158, 196, 200,

203, 249, 251, 281

De Vigny 128

Vischer 137

Viyo 57

Voltaire 14, 155, 178

W

Wagner 181, 182, 183, 184, 185, 186,

188, 189

Werle, Gregers 206, 209, 210

West, Rebecca 206, 209, 210

Wimsatt Jr., W. K. 260, 283

Windhover 234

Winters, Yvor 198, 202, 203, 204

Wordsworth 163, 229, 230, 244

Y

yapı 13, 18, 50, 90, 202

yararlılık 273

yaratı 89, 255, 266, 274

yaratıcı düşlem 256

yardım 36, 67, 71, 98, 102, 168, 206, 214,

221, 236, 280, 290

yaşam tarzı 66

yaşama cesareti 87

yeni hikâyeler 32

yetenek 153

yıkım 38, 118, 130, 132

yozlaşma 44

Yunan: ~ edebiyatı 221; ~ trajedisi 184

yüce: ~ şevk 186; ~ hakikat 151

Z

Zerbino 132, 134

zıtlık kuralı 268

zihnin ifadeleri 265